VLAAMSE JEUGDRAAD

ADVIES 2612

Beleidsplan Ruimte Vlaanderen

4/11/2026

Voorzitter: Noura Kaddaoui

Aanwezigen: Adelina Garcia, Ivo Shimwa, Jan-Aleksander Roggen, Lies Vancayzeele, Lore Beke, Marnik De Bont, Noura Kaddaoui, Robbe Van Hool

De Vlaamse Jeugdraad, in vergadering op 4 november 2026, onder voorzitterschap van Noura Kaddaoui, en met bovenvermelde aanwezigen, adviseert unaniem het volgende:

1

Bouw garanties (zoals handhavingsinstrumenten) in om het ruimtebeslag te verminderen, los van woorden als verharding, bouwshift of betonstop, en zorg dat deze doelstelling gehaald wordt.

pg. 5

2

Zet verder in op participatief beleid en pas de adviezen van de verschillende stakeholders verder toe voor een gedragen toekomstbeeld.

pg. 5

3

Ruimte voor kinderen en jongeren wordt schaarser. Zet nog sterker in op het perspectief van kinderen en jongeren in alle beleidskaders en werk aan inclusieve jeugdruimte cf. het JKP.

pg. 6

4

Sta stil bij de verschillende noden en wensen die gebruikers van ruimten kunnen hebben, en maak van 'gedeelde ruimte' geen platte slogan.

pg. 7

5

Betrek jeugdorganisaties bij (de uitvoering van) dit plan. Zij zijn een cruciaal deel van de dynamiek van publieke ruimte.

pg. 8

5

Denk bij toekomstgericht wonen ook aan kinderen en jongeren, zet in op wat kinderen en jongeren zelf als kwaliteitsvol wonen zien.

pg. 9

6

Zet in op een toekomstgericht ruimtebeleid zonder de oorspronkelijke functies van ruimte te verliezen.

pg. 10

8

We zijn blij met de aandacht voor een circulaire economie, zet nog sterker en sneller in op een duurzame en koolstofarme economie.

pg. 11

9

We zien de gevolgen van ons falend waterbeleid van de voorbije decennia en zijn blij dat hier sterk op ingezet wordt. Neem ook hierbij het perspectief van kinderen en jongeren mee.

pg. 11

10

Zorg voor een snelle omslag naar fossielvrije energie mét subsidiebeleid.

pg. 12

11

Zet in op aaneengesloten gebruiksgroen, versterk onze biodiversiteit en leg de nodige linken met landbouwbeleid.

pg. 12

12

Ondersteun land- en tuinbouwers om in te zetten op vernieuwde en klimaatbewuste technieken en productiemogelijkheden en bied hen voldoende beleidszekerheid hierin.

pg. 13

Situering

De Vlaamse Regering heeft op 14 juli 2025 een conceptnota goedgekeurd voor het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Deze nota bouwt verder op een strategische visie die de Vlaamse Regering in 2018 heeft goedgekeurd en geeft de richting aan voor een volwaardig en definitief beleidsplan.

We werken al jaren in brede zin rond het thema ruimte, en hielden de voorbije jaren bevragingen en workshops met jongeren en stelden hen open vragen zoals 'Wat valt er jou op in je buurt?'. We schreven adviezen over Groenboeken, Strategische visies en maakten ruimterapporten en adviezen op over wonen, ruimte, en we schreven mee aan beleidsplannen en conceptnota's. We gingen jaarlijks in gesprek via de verticale overleggen met de leden van de Vlaamse Regering en werkten bij het laatste Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029 ook mee aan de prioriteit Ruimte om jong te zijn. Er werd ook specifiek voor dit plan door Kind & Samenleving een participatietraject [1] gehouden met kinderen uit het 5e en 6e leerjaar van twee basisscholen (Gent en Stabroek) om te onderzoeken hoe kinderen wonen ervaren en welke kwaliteiten zij belangrijk vinden aan hun (toekomstige) woning en woonomgeving.

In november 2025 gaven we advies op deze conceptnota Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV). Op 11 september 2026 werd een nieuwe stap gezet naar dit nieuwe BRV met een goedkeuring door de Vlaamse Regering, in afwachting van de verdere adviezen en definitieve goedkeuring. We gaan in dit advies dus graag na of er rekening gehouden werd met onze punten en geven advies op het volledige besluit.

Het BRV bestaat uit een strategische visie en beleidskaders waarbij zowel visie en strategie als concrete keuzes en doelstellingen aan bod komen. Er wordt aangegeven dat het BRV de komende jaren ook nog aangevuld kan worden met bijkomende beleidskaders. Vandaag werkt de Vlaamse Regering naast een strategische visie ook 6 beleidskaders uit rond wonen, economie, water, energie- en klimaattransitie, biodiversiteit en land- en tuinbouw.

In grote lijnen lezen we graag de ambities in dit BRV, we zijn blij dat er ambitie getoond wordt om het nettoruimtebeslag niet verder te laten oplopen en onze landschappen klimaatrobuuster te krijgen. Wel blijven we vragen om kinderen en jongeren sterker mee te nemen in dit verhaal. Het rapport van Kind & Samenleving komt bijvoorbeeld hier en daar aan bod, maar zou veel meer geïntegreerd verwerkt moeten worden in dit plan.

Participatie is geen snelle check, maar diepgaand inhoudelijk praten over een toekomstbeeld en de perspectieven van verschillende groepen meenemen in de uiteindelijke visie. Een plan gericht op kinderen en jongeren legt de lat vaak hoger, werkt vaak inclusiever en ook voor oudere doelgroepen van verschillende achtergronden. We vertrekken hierbij vanuit het Kinderrechtenverdrag[1], waarbij verschillende rechten verbonden zijn aan dit plan, zoals het recht op participatie, het recht op gezond opgroeien, het recht op spel en ontspanning en het recht op samenkomst en vereniging. Door kinderen en jongeren vandaag te betrekken bij een sterk ruimtebeleid, geven we hen de waarde mee van natuur, open ruimte en bewuste keuzes. Zo leren we hen mede-eigenaarschap in dit ruimtebeleid aan voor de toekomst. Kinderen en jongeren zijn ruimtevormgevers, net als andere doelgroepen, en hoe vroeger we hen daarin versterken, hoe meer ze die rol mee opnemen.

In het bijzonder missen we een visie op jeugdplekken in dit toekomstbeeld, terwijl kinderen, jongeren én jeugdorganisaties een sterke rol zouden kunnen opnemen in het ruimtebeleid. We hoorden in dit adviestraject organisaties zoals KSA, KLJ en Kind & Samenleving, steunden op onze vorige adviestrajecten rond klimaat en ook de beleidswerkgroep jeugdinfrastructuur van het jeugdwerk gaf feedback.

[1] Departement Cultuur, Jeugd & Media, Departement Omgeving en Kind & Samenleving, 2026, De stem van kinderen en jongeren in het BRV.
[2] Departement Cultuur, Jeugd & Media, Kinderrechtenverdrag.

Advies

Bouw garanties (zoals handhavingsinstrumenten) in om het ruimtebeslag te verminderen, los van woorden als verharding, bouwshift of betonstop, en zorg dat deze doelstelling gehaald wordt.

We zijn blij dat dit plan minder ruimtebeslag als prioriteit behoudt. We schreven al in 2017(!) in ons advies over het Witboek van Beleidsplan Ruimte Vlaanderen[1] dat we vrezen dat de doelstelling om tegen 2040 naar een netto ruimtebeslag van nul te gaan **niet alleen te laat zal komen,** maar ook **te weinig garanties had**. Waar de doelstelling in 2016 nog lag op een maximum nettoruimtebeslag van 3ha/dag tegen 2025, zien we dat we die doelstelling vandaag niet halen en nog aan 3.8ha/dag zitten. We juichen de vooruitgang toe, maar **de omslag gaat te traag en heeft meer handhaving en uitvoeringsinstrumenten nodig, zodat elke overheid haar verantwoordelijkheden kent.**

Zorg voor meer garanties, afstemming met vergunningenbeleid én andere plannen zoals rond mobiliteit en klimaat (zoals het Vlaams Klimaatadaptatieplan, het Energie- en klimaatplan of de regionale mobiliteitsplannen). We lezen de nood aan uitvoeringsinstrumenten én capaciteit ook bij de insteken van lokale besturen en herkennen dit uit de realiteit die wij dagelijks zien lokaal. Het is goed dat dit plan verschillende doelstellingen rond wonen, economie, water, energie, biodiversiteit en land- en tuinbouw integreert. Blijf daarbij doorheen de verschillende domeinen focussen op de hoofddoelstellingen via het ontwikkelingsperspectief. **Neem ook mobiliteit hierin mee,** gezien de keuzes in dit domein **onlosmakelijk verbonden zijn met ruimtegebruik en verplaatsingen**. Als het niet in dit plan kan, dan wel in praktijk en domeinoverschrijdend beleid. **Ook in 2040 moet spelen en jong zijn nog kunnen in open ruimte.**

Zet verder in op participatief beleid en pas de adviezen van de verschillende stakeholders verder toe voor een gedragen toekomstbeeld.

In het verleden gaven we aan onvoldoende betrokken te zijn bij dit plan en meer inspraak te benadrukken. We zijn heel blij dat er **ambitieuzer ingezet wordt op een ander ruimtebeleid mét input van de betrokken stakeholders**. We waarderen dat de input van het middenveld meegenomen wordt in dit traject- niet alleen via de nodige adviesraden maar ook met een rechtstreeks participatief proces.

[3] Vlaamse Jeugdraad, 2017, Beleidsplan ruimte Vlaanderen

Buiten een korte vermelding[4] zien we helaas echter **heel weinig visie op participatie in ruimtelijke processen** in **het Strategische Kader van het BRV en dat baart ons zorgen.** De focus ligt duidelijk op welk beleidsniveau welke rol speelt in de regie. Heel wat voorbeelden tonen nochtans aan dat kinderen, jongeren en hun organisaties op elk niveau waardevolle input kunnen geven en kunnen meedenken over ruimtelijke processen.[5][6] Kinderen en jongeren denken ook vaak op een inclusieve manier over ruimte, en brengen dus ook perspectieven van andere bevolkingsgroepen mee aan tafel. Door kinderen en jongeren structureel op verschillende beleidsniveaus en op verschillende momenten in het beleidsproces te betrekken, kunnen toekomstige ruimtelijke keuzes beter afgestemd worden op reële sociaalruimtelijke noden en behoeften. Bovendien draagt een actieve betrokkenheid van kinderen en jongeren bij aan een verhoging van het **draagvlak voor duurzame ruimtelijke transities en verhoogt het de uiteindelijke kwaliteit van onze toekomstige woon- en leefomgevingen**[7]. Er moet en kan dus nog meer gebeuren.

We ervaren ook dat de stem van kinderen, meegenomen in het participatietraject van Kind & Samenleving (voorjaar 2026) en aan tafel gebracht door het Departement Jeugd, té weinig concrete uitwerking kreeg in dit plan. Een traject waarin participatie op deze manier wordt ingezet, waarbij draagvlak gecreëerd kan worden, **hoort goed opgevolgd én gevaloriseerd te worden.** Daarom vragen we om dit ook als actie op te nemen in alle beleidskaders en in het bijzonder in de Beleidskaders Wonen, Biodiversiteit en Ruimte voor Water. We delen daarbij ook de nood aan een heldere en beknopte vertaling van het BRV, de doelstellingen en uitwerking zodat dit plan ook toegankelijk is voor kinderen en jongeren. Denk bijvoorbeeld bij het openbaar onderzoek en de volgende fases van dit plan aan communicatie die ook geschikt is voor kinderen en jongeren om een breder publiek te bereiken.

Zorg er hierbij voor dat **kinderen en jongeren erkend worden als actieve ruimtegebruikers**, zoals in de strategische visie vermeld wordt bij 4.3 Strategie voor Samenwerken en dat ze betrokken worden bij de uitwerking van zowel dit plan als lokale invullingen. Neem hun perspectief structureel mee in de nodige beleidsintrumenten en zet dit plan zo in als voorbeeld voor lokale dossiers. Zeker bij complexe dossiers schiet participatie er immers vaak bij in. We steken onze hand uit vanuit het jeugdwerk, de Vlaamse Jeugdraad en verwijzen ook naar organisaties als Bataljong. We vragen om de kinderrechten als uitgangspositie mee te nemen in de strategische nota zodat er vanuit kleine keuzes in de leefwereld van kinderen en jongeren naar grote beleidskeuzes overgegaan kan worden. We benadrukken het belang van een JoKER[8] en stellen ons de vraag of deze opgemaakt werd of zal worden in kader van dit plan.

Ruimte voor kinderen en jongeren wordt schaarser. Zet nog sterker in op het perspectief van kinderen en jongeren in alle beleidskaders en werk aan inclusieve jeugdruimte cf. het JKP.

Ruimte voor kinderen en jongeren staat onder druk in Vlaanderen. Kinderen en jongeren hebben ruimte nodig om te ravotten, met vrienden op te trekken. Een tuin is daarvoor niet voldoende, want in de tuin kom je niemand tegen en lang niet alle kinderen en jongeren hébben een tuin. Kinderen en jongeren hebben nood aan speel- en ontmoetingsplekken in de buurt van hun woonst. Kinderen en jongeren stuiten hiervoor echter op heel wat barrières, fysiek en mentaal, die hen verhinderen om volwaardig gebruik te maken van de beschikbare ruimte. **Dat geschikte ruimte voor kinderen en jongeren verdwijnt is een eerste uitdaging**. Het gaat vooral om open ruimte die verdwijnt, zoals onbestemde velden of stukken bos dicht bij de woning. Het is goed dat dit plan daarrond werkt, al moet dit voor ons dus sneller gaan.

[4] Strategische visie, p. 65
[5]Netwerk Jeugdvriendelijk, in opdracht van het Vlaamse Departement Cultuur, Jeugd en Media, geraadpleegd op 4/11/2026 ***www.ittakesachildtoraiseavillage.be***
[6] https://www.ambrassade.be/publicaties/inspiratiegids-playces
[7] Departement Cultuur, Jeugd & Media, Departement Omgeving en Kind & Samenleving, 2026, De stem van kinderen en jongeren in het BRV.
[8]Het kind- en jongereneffectrapport, of kortweg het JoKER, peilt naar de effecten van nieuwe regelgeving op kinderen en jongeren. Elke keer dat een minister bij het Vlaams Parlement een ontwerp van decreet indient dat rechtstreeks raakt aan het belang van personen tot en met 30 jaar, moet dat ontwerp vergezeld zijn van een JoKER (JoKER (kind- en jongereneffectrapport) | Departement Cultuur, Jeugd & Media)

Door die druk op ruimte worden kinderen en jongeren vandaag meer en meer verbannen naar zogenoemde '**jeugdreservaten'** zoals speelpleinen of speelzones in bossen of plekken bij jeugdlokalen (als die er zijn). Of ze worden verplicht te consumeren om op bepaalde plekken aanwezig te zijn. Jeugd apart zetten is geen goed ruimtebeleid, want draagt niet bij aan hun integratie in de samenleving. Jongeren hebben meer (hang)plekken nodig waar ze welkom zijn, elkaar kunnen ontmoeten en zichzelf kunnen zijn zonder meteen als overlast bestempeld te worden. Op die manier kunnen ze de ruimte zelf nog ontdekken en invulling geven. Publieke ruimte heeft dus ook een grijze zone, en die is ook nodig. Behoud dus ook plekken voor jongeren waar deze marge bestaat.

Een uitdaging die niet van vandaag op morgen opgelost is, maar we zijn verheugd stappen vooruit te zien in dit BRV. **Er wordt verwezen naar de kindnorm:** zo lezen we bij de principes over het belang voor kinderen om zich zelfstandig en veilig te kunnen verplaatsen en de link met vervoersarmoede en inclusie. We lezen in de strategische nota ook "wat geschikt is voor kinderen, is ook geschikt voor volwassenen". **We willen deze aandacht in elk beleidskader terugzien,** voor een nog meer geïntegreerde toepassing van de noden van kinderen en jongeren zelf. We zijn blij dat er aandacht voor het perspectief van kinderen en jongeren bestaat in het Ruimtelijk Kompas, vooral bij de ontwikkelingsprincipes 'Nabijheid en bereikbaarheid'[1]. We verwijzen hierbij ook naar Child Friendly Cities[2]. Hanteer de 8-80 norm en laat deze in alle beleidskaders verder doorwerken.

We juichen daarom toe dat er meer aandacht gaat naar **het ontwikkelen van betekenisvolle en inclusieve publieke plekken voor kinderen en jongeren in beleidsplannen zoals het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan** (met de prioriteit Ruimte om Jong te zijn), waarin iedereen zijn plek heeft én zich welkom voelt. Dat is niet alleen essentieel, het is ook een recht. Maak de link tussen het JKP en dit BRV. Erken de plek en rol van jongeren in de publieke ruimte, ook het rondhangen[3], en heb daarbij bijzondere aandacht voor de plek van meisjes. Want jongens en meisjes gebruiken en beleven de publieke ruimte op een andere manier. We zijn blij dat hier ook binnen domeinoverschrijdende beleidsinitiatieven aandacht voor begint te bestaan[4]. Vergeet ook andere specifieke doelgroepen niet, zoals kinderen en jongeren met een beperking. We vragen daarom ook dat de **lokale besturen extra ondersteund en gestimuleerd worden in het creëren van deze inclusieve, en dus deelbare, plekken.**

Sta stil bij de verschillende noden en wensen die gebruikers van ruimten kunnen hebben, en maak van 'gedeelde ruimte' geen platte slogan.

We geloven in het delen van ruimte. We weten dat er nog **heel veel kansen zitten in gedeelde ruimte,** wanneer het goed ondersteund wordt. Onze ruimte wordt schaarser en is enorm kostbaar, terwijl er tegelijk ruimtes zijn die slechts beperkte tijdspannes in gebruik zijn- dat moet en kan anders. Maar het mag geen simpele efficiëntie oefening of besparing worden.

Ruimte op een goede manier delen **vraagt werk, tijd en afspraken en komt met heel wat uitdagingen**. We verwijzen naar de handleiding Ruimte Delen van De Ambrassade dat het jeugdwerk hierin bijstaat[1]. De maatschappelijke winst is groot als het goed werkt, maar vraagt een investering. Denk hierbij dus ook aan incentives en vereenvoudigen van regelgeving en administratie om ruimte te delen. Voorzie expertise dichtbij de praktijken (lokale besturen), de mogelijkheid om een ruimtebeheerder aan te stellen of fiscale voordelen voor deze plekken. We schreven een uitgebreid advies over de visie op ruimte in het JKP en vragen om dit advies dus ook naast dit plan te leggen én toe te passen[2].

[9] Strategische visie p. 26-27
[10] Unicef, geraadpleegd op 4/11/2026, Als we aan leerlingen vroegen wat er in het talenbeleid moest staan, kregen we gemixte antwoorden. In de werking OKAN After School waren de jongeren voorstander van het taalbadprincipe, al waren er ook enkele jongeren die meegaven dat wat vrijheid soms handiger zou zijn:
[11] Netwerk Jeugdvriendelijk, in opdracht van het Vlaamse Departement Cultuur, Jeugd en Media, geraadpleegd op 4/11/2026 Als we aan leerlingen vroegen wat er in het talenbeleid moest staan, kregen we gemixte antwoorden. In de werking OKAN After School waren de jongeren voorstander van het taalbadprincipe, al waren er ook enkele jongeren die meegaven dat wat vrijheid soms handiger zou zijn:
[12] Vlaanderen, Projectoproep: Ruimte voor vrouwen en meisjes 2026, geraadpleegd op 4/11/2026, Projectoproep: Ruimte voor vrouwen en meisjes 2026 | Vlaanderen.be
[13] De Ambrassade, Handleiding Ruimte delen, geraadpleegd op 3/11/2026, Waarom | De Ambrassade
[14] Vlaamse Jeugdraad, 2025, Het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029

Betrek jeugdorganisaties bij (de uitvoering van) dit plan. Zij zijn een cruciaal deel van de dynamiek van publieke ruimte.

We benadrukten in onze input in 2025 ook de rol en het perspectief van jeugdorganisaties en we missen deze nog in dit plan. Ze vervullen in ons sociaal weefsel een cruciale rol in het samenbrengen van kinderen en jongeren op speelpleinen, parken, bossen, in jeugdhuizen, cultuur- en jeugdcentra en jeugdverblijven. Ze werken vaak **publiek of semipubliek en zorgen zo voor dynamiek in de buurt.** Jeugdorganisaties **bereiken bovendien doelgroepen kinderen en jongeren die minder of niet worden bereikt in onze samenleving en bereiken op die manier vaak ook een heel brede achterban** om samen in te zetten op publieke ruimte. Ze weten wat er leeft lokaal, creëren lokale betrokkenheid en samenwerking en zorgen zo voor een échte democratische check. Zo maken we samen de publieke ruimte tot een levend geheel, vangen we signalen op, en werken we aan een **echte sociaal-ruimtelijke dialoog**. Hier hebben jeugdorganisaties wel de nodige experimenteerruimte voor nodig, dus zorg dat hier ook aandacht voor bestaat. Denk bijvoorbeeld aan good practices zoals de jeugdwerkstraat[15], waar in overleg tussen lokale besturen, jeugdorganisaties en kinderen en jongeren creatief wordt nagedacht over verkeersdrukte, veilige plekken en verbindingswegen naar de jeugdwerkplek.

Werken in de publieke ruimte is werken in een netwerk waar zeer verschillende rollen en inzichten (landschapsarchitecten, jeugdambtenaren, wijkregisseurs, projectontwikkelaars, bewoners, jeugdwerk, politie …) samenkomen. Deze moeten elkaar erkennen en waarderen. Jeugdwerkers in de publieke ruimte worden vaak gezien als vrijetijdswerkers, maar ze zijn veel meer dan dat. Jongerenwerk verbindt, signaleert, maakt van de publieke ruimte een leeromgeving, inspireert jongeren tot vrijwilligerswerk … Het is dus belangrijk om de **kennis van jeugd(opbouw)werkers serieus te nemen en hen op elk niveau te betrekken bij deze plannen**. Zij opereren vaak in de openbare ruimte en komen rechtstreeks in contact met jongeren, zowel met wie meedoet aan georganiseerde vrije tijd als met wie dat niet doet. Daardoor vangen zij signalen op en weten ze wat hun noden zijn. Ze kunnen dus een belangrijke rol spelen in het mee bepalen van de prioriteiten binnen dit thema. Daarnaast vult een organisatie zoals Kind & Samenleving al bij vele lokale participatietrajecten vandaag een cruciale rol in: de stem van kinderen en jongeren onafhankelijk zoeken en brengen, een lokaal bestuur durven tegenspreken, zonder enig financieel belang. Tot slot benoemen we de absolute nood aan investeringen in jeugdinfrastructuur. In heel Vlaanderen maken wekelijks meer dan 1.000.000 kinderen en jongeren op meer dan 4000 locaties gebruik van jeugdinfrastructuur[16].

[15] KSA,Nationaal, 2026, Ontdek de jeugdwerkstraat
[16] Vlaamse Jeugdraad, 2023, Jeugd(werk)infrastructuur

Jeugd(werk)infrastructuur dient als uitvalsbasis voor jeugdwerkorganisaties en is het hart van hun activiteiten. Jeugdinfrastructuur is bijgevolg cruciaal voor de bestaanszekerheid van het jeugdwerk. Die bestaansvoorwaarde staat voor heel wat kinderen, jongeren en hun organisaties onder druk. De afgelopen jaren stond **jeugdinfrastructuur op verschillende manieren onder hoogspanning** door evoluties binnen het lokaal jeugdbeleid en het wegvallen van geoormerkte middelen voor jeugd. We zagen de impact van de beperkte financiële draagkracht van jeugdorganisaties zelf om grote investeringen te doen, van subsidies die vaak nog hoogdrempelig zijn en niet altijd over voldoende budget beschikken t.o.v. de noden. Ook wij voelden de gestegen kosten om een gebouw te renoveren, bouwen of te moderniseren, en ervoeren tegelijk de nood aan een grote diversiteit aan verschillende ruimtes en plekken. Verschillende onderzoeken en organisaties benadrukken dan ook dat jeugd(werk)infrastructuur een prioriteit moet blijven en jeugdwerkers van lokaal tot Vlaams en federaal niveau mee aan tafel moeten zitten hierover[17][18]. We benoemen hierbij ook de nood aan monitoring: we hebben onvoldoende zicht op de staat van onze jeugdplekken. Werk samen met het Departement Jeugd aan deze monitoring.

Het is dan ook belangrijk om jeugdwerkers mee aan het stuur te zetten om van **Vlaanderen een leefbare omgeving te maken, die veel meer is dan een plek om te wonen en te werken en die écht bijdraagt aan de levenskwaliteit van kinderen en jongeren.** Betrek jeugdorganisaties en jeugdambtenaren daarom meer bij de uitwerking van dit plan, lokaal én op Vlaams niveau. **Werk proeftuinen uit die participatie van kinderen en jongeren stimuleren**. Leg linken met plannen zoals het JKP, maar ook met bijvoorbeeld de Masterplannen Jeugdinfrastructuur en Jeugdtoerisme. Heb oog voor de lokale vertaling van dit plan, ook op jeugdorganisatie-vlak.

Domeinspecifieke aanbevelingen

Denk bij toekomstgericht wonen ook aan kinderen en jongeren, zet in op wat kinderen en jongeren zelf als kwaliteitsvol wonen zien.

In het verleden schreven we vanuit het perspectief van kinderen, jongeren en jeugdorganisaties al heel wat adviezen rond wonen, dak- en thuisloosheid en toekomstgericht inzetten op wonen. We zijn blij dat we punten zien terugkomen rond leegstand, het verdichten van woonkernen, woonkwaliteit en omgaan met maatschappelijke uitdagingen (zoals de veranderende demografie, studentenhuisvesting en onderbewoning). We verwijzen naar ons advies wonen uit 2023[19] wanneer het gaat over het verhogen van de (mentale) gezondheid van kinderen en jongeren in hun woonplekken en de impact van vergroening daarbij, de nood aan een straffer woonverdichtingsbeleid, het aanpakken van leegstand, de schaarste op de woningmarkt en de daaruit volgende dak- en thuisloosheid waar heel wat kinderen en jongeren in terecht komen. Een plan rond wonen moet uiteraard sterke linken hebben met de plannen bij Wonen in Vlaanderen en het vernieuwd Bindend Sociaal Objectief.

In het plan wordt de nood aan een netwerk, ontworpen op maat van kwetsbare groepen, benoemd. Net als de mogelijkheid voor kinderen en jongeren om zich zelfstandig en veilig te verplaatsen en zo vervoersarmoede ook terug te dringen. Hier zijn we blij mee en we verdiepen dit ook graag door te verwijzen naar het belang van speelweefsel voor kinderen en jongeren (denk hierbij aan de ijsjesnorm[20], de 8-80-800 vuistregels[21] en aan de cijfers over buiten spelen in het buitenspeelonderzoek 2024[22]), kindvriendelijke hoogbouw bij verdichting[23][24], en veilige verbindingswegen (zoals door het behoud van trage wegen als doorsteekjes of kerkwegels in dorpskernen).

[17] Vlaamse Jeugdraad, 2023, Wonen | Vlaamse Jeugdraad
[18] Formaat, 2021, 'Waar waren we gebleven? Open jeugdwerk na corona.'
[19] Vlaamse Jeugdraad, 2023, Wonen | Vlaamse Jeugdraad
[20] 365 dagen buitenspelen, De IJsjesnorm | Buitenspelen
121]Kind & Samenleving, geraadpleegd op 28/10/2026, De vuistregels 8-80-800
[22] Kind & Samenleving, 2024, Het buitenspeelonderzoek
[23] Kind & Samenleving, Artikel 2019 "Kinderen gestapeld: 4 principes om hoogbouw kindvriendeljker te maken". .
[24 Marreel, M., Boonen, J., De Visscher, S. (red.), De Brauwere, G., Foré P., Joye, R., Verschelden, G., 2019, Kindvriendelijke stapelbouwomgevingen bouwblokken voor ruimtelijke kwaliteit

Er wordt in het plan ook ruimte gegeven aan **kansen en uitdagingen binnen ontharding en vergroening in stedelijke hitte-eilanden**, waar we ook al lange tijd voor pleiten. Kinderen en jongeren worden hier immers sterk door geraakt. We lezen ook graag dat kinderen en jongeren aangeduid worden als volwaardige gebruikers van ruimte en we vragen dus ook dat ze betrokken worden om samen te werken aan deze ruimte. Groene ruimte mag daarbij ook niet beperkt zijn tot 'groen om naar te kijken' maar moet echt gebruiksgroen zijn, om te gebruiken en te beleven. Zet in op de 3-30-300 regel[25]. We verwijzen hierbij ook naar het rapport van Kind & Samenleving en de concrete manier waarop kinderen en jongeren naar woonkwaliteit kijken. **Ze benoemen hierbij rust en privacy, een eigen buitenruimte (bij voorkeur tuin) en voldoende woonruimte als woonkwaliteiten[26]**. Ook de mate van autoluwheid van een buurt maakt een groot verschil voor de dagelijkse leefwereld van kinderen en jongeren dus we maken hier opnieuw de cruciale link met mobiliteit. Die kwaliteiten zijn belangrijker dan het naar voor schuiven van woontypologieën. Het BRV heeft momenteel te weinig aandacht voor de woning als schaalniveau in het plan. **Maak daarom woonkwaliteit expliciet in het BRV en ontwikkel ontwerpprincipes voor kwaliteitsvolle compacte woonvormen in Vlaanderen.**

Zet in op een toekomstgericht ruimtebeleid zonder de oorspronkelijke functies van ruimte te verliezen.

We vestigen hierbij ook graag aandacht op de verschillende functies van ruimte. Denk hierbij naast wonen aan verplaatsingen, spelen, opgroeien, maar ook gemeenschapsvormende plekken in de kernen zoals parochiezalen, vergaderplekken, repetitieruimtes, …. VVSG bracht De Federatie (steunpunt amateurkunsten en sociaal-cultureel werk), De Ambrassade (steunpunt jeugdwerk), Platform Toekomst Parochiekerken en IJD (Jongerenpastoraal Vlaanderen) samen in een ronde tafel over gemeenschapsinfrastructuur die uitmondt in aanbevelingen[27]. **Ontmoetingsplekken mogen niet ten koste gaan van andere noden in ruimtebeleid.** Wanneer ruimte opnieuw toegewezen wordt, is het cruciaal dat deze functies niet ondoordacht vervangen of ingenomen worden door andere functies. We zien de kanttekening hiervan in de strategische visie terugkomen bij bestemmingen en herbestemmingsinstrumenten[28] en merken op dat het eenzijdig vervangen van gemeenschapsplekken door sociale woningen de sociale cohesie net verarmt en vaak tot discussie leidt.

We hebben veel meer (sociale) woningen nodig, de wachtlijsten spreken voor zich, maar dat neemt de nood aan gemeenschapsvormende plekken niet weg. Integendeel. We benadrukken het motto 'verweven wat kan, scheiden wat moet'. Denk hierbij bijvoorbeeld aan lokale situaties waarbij woningbouw ingepland wordt op zones die voor gemeenschapsvorming bedoeld zijn. Niet alleen kunnen deze functies druk op elkaar uitoefenen bij een combinatie op een kleine oppervlakte, soms wordt de gemeenschapsvormende functie platweg weggepland of krijg je een situatie waarbij mensen steeds dichter wonen bij plekken die door hun aard soms niet verenigbaar zijn. Denk hierbij zeker ook aan jeugdorganisaties en de druk op jeugdplekken: laat ons deze plekken niet verliezen in de zoektocht naar meer woningen. Kinderen en jongeren hebben plek nodig, we verwijzen hierbij ook naar het Masterplan Jeugdinfrastructuur.

Anderzijds zijn er genoeg voorbeelden van plekken waar die functies wel succesvol gecombineerd worden[29][30]. Het werkt als zo'n **combinatie goed doordacht is en afgestemd op de lokale noden.** Hier is aandacht voor in de strategische visie dus houd hier rekening mee bij de lokale implementatie en instrumenten en kijk geïntegreerd naar vergunningenbeleid. **Een decretale bescherming van de gemeenschapsvormende functies op die plekken is nodig**, zodat eigenaars niet zomaar over kunnen gaan tot éénzijdige functieverandering. We hebben immers àl deze functies nodig bij een toekomstgericht ruimtebeleid en dus een visie op wat er kan én niet kan in deze combinaties

[25] Omgeving Vlaanderen, geraadpleegd op 27/10/2026, DO_klimaatbestendig bouwen en ontwikkelen
[26] Departement Cultuur, Jeugd & Media, Departement Omgeving en Kind & Samenleving, 2026, De stem van kinderen en jongeren in het BRV.
[27] VVSG, 19/6/2024, Aanbevelingen voor betere gemeenschapsinfrastructuur
[28] Strategische visie, p. 58-59
[29] VRT, 2025, 22 sociale woningen in Lepelhof in Mortsel: "Samen met Ritmica willen we de connectie met de buurt behouden"
[30] Beliris, geraadpleegd op 27/10/2026, Bouw van buurthuis "De Villa's"

We zijn blij met de aandacht voor een circulaire economie, zet nog sterker en sneller in op een duurzame en koolstofarme economie.

In ons advies over klimaatrechtvaardigheid gingen we dieper in op hoe jongeren kijken naar een duurzamere toekomst. Hierbij stonden we ook stil bij onze economie[31]. We juichen toe dat in dit plan ingezet wordt op circulaire economie, bereikbare industriële plekken en knooppunten in onze economie. We vinden het goed dat er bewuster stilgestaan wordt bij uitgiftebeleid en efficiënt ruimtegebruik.

Toch willen we uit onze adviezen en de stemmen van kinderen en jongeren benadrukken dat het mogelijk én nodig is om sneller naar een **groenere economie** over te schakelen. Evalueer kritisch of dit land lokale luchthavens nodig heeft en zet in de plaats sterker in op combimobiliteit. In dit deel rond economie worden linken gelegd met mobiliteitsbeleid: dus sta stil bij de ruimte dat deze luchthavens innemen en bij de kansen om onze **overconsumptie in grondstoffen** te verlagen. We benadrukken de nood aan voldoende draagvlak en het betrekken van het beleidsdomein mobiliteit bij dit BRV. Jongeren willen ook in de toekomst hun rol en verantwoordelijkheid opnemen dus betrek ons hierbij.

We zien de gevolgen van ons falend waterbeleid van de voorbije decennia en zijn blij dat hier sterk op ingezet wordt. Neem ook hierbij het perspectief van kinderen en jongeren mee.

We zagen allen de voorbije jaren de verschrikkelijke drama's rond wateroverlast, soms heel dichtbij, soms verder in Europa of in andere werelddelen. Wateroverlast én tekorten worden steeds prangender dus we lezen graag dat hier op ingezet wordt met beleid rond het herstel van watergebonden natuur, wetlands, kwalitatieve groenblauw netwerken, sponslandschappen enz. Zoals in het plan staat: water moet opnieuw meer sturend worden in ons ruimtegebruik om drama's te vermijden.

We zijn blij dat er op deze manier toekomstgericht gekeken wordt naar ons water, en leggen nog enkele focuspunten vanuit ons advieswerk met kinderen, jongeren en organisaties zoals het beleid rond ontharding. We juichen toe dat er verder ingezet wordt op de ontharding en vergroening van speelplaatsen. Ook jeugdorganisaties willen en zullen hierbij hun steen bijdragen (of net wegnemen). We verwijzen in het kader van waterbeleid ook naar de **noodzaak aan zwemwater** (zeker in oververhitte steden) en zijn blij dat hier alvast stappen gezet zijn om naar meer open zwemwater te evolueren onder de regel 'toegelaten, tenzij verboden'. Vanzelfsprekend zijn hier ook risico's aan verbonden, en is dit geen evidente zaak voor lokale besturen, maar we weten dat toegankelijk zwemwater in praktijk een enorm verschil maakt voor heel wat kinderen en jongeren om te leren zwemmen, af te koelen, te spelen én te sporten.

De **waterkwaliteit van dit zwemwater** bewaken blijft ook belangrijk, waardoor we ook de link leggen met de monitoring van **fenomenen als blauwalgen ofhet gebruik van overmatige meststoffen en bestrijdingsmiddelen,** die kunnen leiden tot waterverontreiniging en bodemdegradatie. Zoals verder in dit document te lezen is in het adviespunt over land- en tuinbouw, moedigen we een diverser landbouwsysteem aan, met een mix van gewassen en graslanden. Dit kan de biodiversiteit bevorderen door geschikte habitats te creëren voor verschillende soorten en zo ook onze waterkwaliteit en ecosystemen verbeteren[32].

[31] Vlaamse Jeugdraad, 2023, *Klimaatrechtvaardigheid*
[32] Vlaamse Jeugdraad, 2023, Klimaatrechtvaardigheid

Zorg voor een snelle omslag naar fossielvrije energie mét subsidiebeleid.

Kinderen en jongeren werken al heel lang rond de omslag naar fossielvrije energie. Binnen het plan rond energie zien we nog heel wat uitdagingen terug die vandaag leven zoals over energieknooppunten, versnippering, netcongestie, renovaties in een integrale wijkaanpak, toekomstjobs en bevoorradingszekerheid. Op dit moment neemt fossiele energie nog heel wat ruimte in in Vlaanderen, zo stelt ook het BRV. We begrijpen dat er tijd nodig is voor de omslag naar **fossielvrije alternatieven** voor energie, en vragen om deze omslag verder te ondersteunen in subsidiebeleid[33]. We vinden het goed dat energieproductie zichtbaarder wordt in de leefwereld van ons allen, en dus ook van kinderen en jongeren, gezien dit nog verder bijdraagt aan kennis en sensibilisering over duurzame energie. We vragen om bedrijven te belonen die overstappen op duurzame alternatieven en om financiële ondersteuning te bieden aan mensen en organisaties die niet de middelen hebben voor bijvoorbeeld een warmtepomp of isolatie cf. het Vlaams Sociaal Klimaatplan. Vergeet hierbij ook jeugdorganisaties niet en ondersteun ook hen om die duurzame omslag te maken[34].

Zorg hierbij voor beleidszekerheid voor zowel burgers, organisaties als bedrijven om te durven investeren in een fossielvrije toekomst zonder in energiearmoede te belanden. Het zal ook voor het Vlaams ruimtebeslag een positieve impact hebben.

Zet in op aaneengesloten gebruiksgroen, versterk onze biodiversiteit en leg de nodige linken met landbouwbeleid.

We weten dat de vernietiging, versnippering en verontreiniging van leefgebieden, de overexploitatie van grondstoffen en de opmars van invasieve exotische soorten grote oorzaken zijn van het verlies van biodiversiteit. We zijn dan ook blij dat ingezet wordt op **aaneengesloten gebieden om biodiversiteit ruimte te geven in dit plan**, afstemming tussen bestemming en gebruik, natuurverweving en verbindingen en er ook aandacht is voor schoolomgevingen. Over ons **gebruik van grondstoffen** maakten we al een opmerking bij het adviespunt rond economie en we zijn blij dat in het plan **ecosysteemdiensten** ook aangeduid worden als kern voor landbouw. Ook lezen we graag dat bijvoorbeeld voor graslanden, bossen en kust niet alleen op effectieve regelgeving wordt ingezet maar ook op de handhaving ervan. We pleiten hiervoor in het bredere kader van natuurbescherming[35] en gaan hieronder verder in op de combinatie van functies.

De spanning op de ruimte in Vlaanderen, met enerzijds de vraag tot verdichting, anderzijds een grote nood aan groene buitenruimte, kan niet enkel opgelost worden door meer natuurgebieden te creëren. Voor de Vlaming is zijn eigen tuin heilig. Maar met de nood aan verdichting staat ook dit model onder druk en zal er ook daar meer toekomstgericht over nagedacht moeten worden. In het voorontwerp vinden we te weinig terug dat de **publieke ruimte ook als groen alternatief kan gebruikt worden op de private buitenruimte.** Hierdoor bestaat het risico dat de afname van private ruimte bij compacte(re) woonvormen niet wordt gecompenseerd door kwalitatieve publieke groenruimte.

[34] Vlaamse Jeugdraad, 2023, Klimaatrechtvaardigheid

Woonwijken die aan de achterdeur aansluiten op parken, gemeenschappelijk tuinen of ontmoetingsplekken op straat, op de stoep of het buurtplein, komen amper aan bod. Nochtans zijn het dergelijke ontwerpprincipes die ervoor kunnen zorgen dat meer kinderen op een betaalbare manier toegang kunnen krijgen tot groen in de buurt.. Tijdens corona kwam de hoge nood aan die kwalitatieve publieke ruimte, vooral bij kinderen uit hoogbouwomgevingen en sociale woonwijken, sterk naar boven. Dat bleek uit de resultaten van de enquête '#jongerenovercorona' van het Kinderrechtencommissariaat, een enquête bij 44.000 kinderen en jongeren[35]. Elke woonbuurt – of het nu gaat om een bestaande of een nieuw te ontwikkelen buurt – moet daarom beschikken over een **minimumaanbod aan bereikbare publieke groenruimte.** Dit betekent dat bijkomende verdichting steeds gepaard moet gaan met een versterking van het aanbod aan publieke groenruimten[36].

In het rapport van Kind & Samenleving over de stem van kinderen, lezen we de noodzaak aan gebruiksgroen[37]. Het is goed dat het BRV de verschillende functies van natuur alvast benoemt. Zeker nabij woongebieden is het enorm belangrijk dat natuur beschermd, beheerd en tegelijk gebruikt kan worden. Kinderen en jongeren worden mee natuurbewakers en beschermers wanneer ze in delen ervan mogen spelen, ravotten, wandelen en sporten- dus zet natuur niet achter slot en grendel. Op zeer kwetsbare plekken moet je soms kunnen beschermen in pure zin, maar om natuurkoesteraars op te voeden, heb je net ook ravotplekken nodig in onze natuur. Ook hierin nemen heel wat jeugdorganisaties vandaag al een grote rol op, zij leven en ervaren vaak natuur in de meest directe zin en sensibiliseren op die manier kinderen en jongeren om zorg te dragen voor onze natuur. Betrek hen bij dit plan.

Specifiek willen we hier ook een link leggen met landbouw en vragen we om de steun voor milieu-intensieve veeteelt af te bouwen wanneer die een impact hebben op biodiversiteit. Zorg dat deze middelen prioritair terechtkomen bij landbouwers die aantoonbaar bijdragen aan de biodiversiteit, klimaatdoelstellingen en bodem- en waterkwaliteit[38].

Ondersteun land- en tuinbouwers om in te zetten op vernieuwde en klimaatbewuste technieken en productiemogelijkheden en bied hen voldoende beleidszekerheid hierin.

We zijn blij te zien dat hier zowel op de categorisatie van ruimtegebruik wordt ingezet (mét duidelijke doelen voor agrarisch gebied) , op het versterken van de korte keten en voedselzekerheid, maar ook op landbouw als partner in open ruimte, gezien dit ook kansen biedt. We gaan wel graag verder in op een link tussen land- en tuinbouw en waterbeleid. Zo bespreken we in ons advies voeding[39] de noodzaak aan **het onderzoeken van voedselproductie dat minder water nodig heeft,** gezien we op dit moment een zeer water intensieve productie hebben. Droogte, wateroverlast, bodemuitputting en biodiversiteitsverlies zetten land- en tuinbouwbedrijven steeds meer onder druk. Ondersteun dan ook alternatieve vormen van land- en tuinbouw die zoeken naar kansen in waterbeleid.

Breder dan de link met waterbeleid, willen we op alle vlakken ook pleiten voor **duidelijkheid in beleid voor landbouwers**: in gesprek met jonge landbouwers hoorden we veel verhalen over onzekerheid over de toekomst door een opeenstapeling van beleidsplannen, regelgeving en veranderende verwachtingen. We mogen de volledige transitie niet afwentelen op land- en tuinbouwers, maar er zijn wel heel wat kansen om duurzamer te werken. Jonge landbouwers geven aan dat ze dit willen, maar dat ze nood hebben aan duidelijke perspectieven, administratieve vereenvoudiging (we lezen dan ook graag over het inzetten van publieke gronden en de vergemakkelijking van bedrijfsoverdrachten), experimenteerruimte en een coherente beleidsrichting. Veel landbouwers zitten vandaag vast in bestaande investeringen en leningen die gekoppeld zijn aan **specifieke productiemodellen.** We pleiten dan ook voor **goede begeleiding, kennisdeling, waar nodig compensatie voor tijdelijke opbrengstverliezen en ruimte om nieuwe praktijken uit te testen.**

Landbouwsteun beloont bovendien vandaag onvoldoende de maatschappelijke meerwaarde die landbouwers kunnen creëren op het vlak van klimaat en milieu. We moeten land- en tuinbouwers die investeren in maatregelen zoals akkerranden, houtkanten, agroforestry, bestuivers, bodemverbetering, waterbuffering en natuurbeheer daarvoor structureel belonen en toewerken naar rendabele én haalbare verdienmodellen. Ook zijn we blij met de aandacht voor educatieve kansen in deze land- en tuinbouwcontext.
Land- en tuinbouwers moeten partners (kunnen) worden in deze transitie, geen slachtoffer ervan.

[35] Kinderrechtencommissariaat, 2020, Advies Kindperspectief in de coronacrisis #jongerenovercorona
[36] Departement Cultuur, Jeugd & Media, Departement Omgeving en Kind & Samenleving, 2026, De stem van kinderen en jongeren in het BRV.
[37] Departement Cultuur, Jeugd & Media, Departement Omgeving en Kind & Samenleving, 2026, De stem van kinderen en jongeren in het BRV.
[38] Vlaamse Jeugdraad, 2026, Voeding | Vlaamse Jeugdraad
[39] Vlaamse Jeugdraad, 2026, Voeding | Vlaamse Jeugdraad

VLAAMSE JEUGDRAAD

www.vlaamsejeugdraad.be